

ข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษา
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Errors Analysis in Klong Si Suparp Composing of Bachelor degree
in Thai major, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Rajabhat Mahasarakham University

ธนพล เอกพจน์ (Thanapon Eakapont)¹
วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (Wirat Wongpinunwatana)²

บทคัดย่อ

โคลงสี่สุภาพเป็นคำประพันธ์ไทยประเภทหนึ่งที่มีรูปแบบตามฉันทลักษณ์ที่กำหนดไว้โดยผู้แต่งต้องเลือกสรรถ้อยคำและความหมายให้เหมาะกับเนื้อหาและแนวคิดของเรื่อง การศึกษานี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียน วิชาร้อยแก้วร้อยกรองไทย (3010106) ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 70 คน โดยเก็บข้อมูลจากใบงานที่ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติแต่งโคลงสี่สุภาพ จำนวน 70 ชุด ผลการวิจัยพบข้อผิดพลาดการแต่งโคลงสี่สุภาพใน 5 ลักษณะเรียงลำดับตามความถี่ การปรากฏข้อผิดพลาดจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ไม่ตำแหน่ง คำสุภาพ การใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง การใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับ

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Lecturer in Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Mahasarakham University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Assistant Professor in Thai Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University
Corresponding author: Matomtuk@hotmail.com

ของคำประพันธ์ การใช้คำสร้อยผิดจากแบบแผนการประพันธ์ และจำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์

คำสำคัญ: ข้อผิดพลาด, การแต่งโคลงสี่สุภาพ, บทร้อยกรอง

Abstract

Klong Si Suparp is a one type of Thai composing poem arranging from obligated prosody and pattern. Word choices with meaningful components are appropriately chosen related to those title's content and outline. This study is a classroom research. The objective of this research is to analyze errors of composing Klong Si Suparp by 70 undergraduates in Thai major, Faculty of Humanities and Social sciences, Rajabhat Mahasarakham University who enrolled Thai prose and poetry course (3010106), 1st semester, 2019 academic year. 70 worksheets of composing Klong Si Suparp practical were collected as main data. The result found 5 errors in composing Klong Si Suparp arranging frequencies from highest to lowest errors as follows; tonal words on non-tonal position, misuse of vowel alliteration between lines, misuse of major and minor words against composing rule, misuse of final particle word, and incomplete amount of words within prosody.

Keywords: error analysis, Klong Si Suparp Poem Composing, poem

1. บทนำ

“ร้อยกรอง” เป็นลักษณะการแต่งหนังสือของไทย มีวิวัฒนาการมานานหลายชั่วอายุคน เป็นมรดกทางภูมิปัญญาด้านภาษาของคนไทย ที่มีการสั่งสอนและสืบทอดต่อกันมาจวบจนปัจจุบัน “ร้อยกรอง” เป็นคำที่มีผู้เรียกชื่อต่างกันหลายคำ เช่น กานท์ คำกานท์ คำประดับ กวีวัจนะ จินตกวีนิพนธ์ บทกวี บทประพันธ์ คำประพันธ์ ฯลฯ คำเหล่านี้เมื่อรวมความแล้วมีความหมายในลักษณะของร้อยกรองทั้งสิ้น ทั้งนี้ “ร้อยกรอง” คือ การแต่งหนังสือที่มีความไพเราะงดงาม เป็นความหมายในเชิงเปรียบเทียบถึงการร้อยมาลัยด้วยกลีบดอกไม้ที่มีความประณีตละเอียดลออ สวยงามทั้งรูปแบบ ลวดลาย สีสัน มีความนุ่มนวล ละเอียดละไม และมีกลิ่นหอมหวานจากมวลบุปผชาตินานาชนิด ความหมายในประเด็นนี้คือการแต่งคำประพันธ์ที่เรียบเรียงถ้อยคำตามฉันทลักษณ์หรือข้อบังคับการแต่งร้อยกรอง (ชูศักดิ์ ศุภรันทน์, 2549) โดยพิจารณาในแง่ของ คณะ สัมผัส ภาษาและเนื้อหาการสื่อความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับที่ ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้นิยามไว้ ความเป็นว่า “คำประพันธ์, ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์”

การเขียนร้อยกรองเป็นงานเขียนที่มีศิลปะทางการประพันธ์ที่ต้องคำนึงถึงแบบแผนของฉันทลักษณ์ เพื่อก่อให้เกิดสุนทรียะหรือความงามของบทประพันธ์ งานเขียนร้อยกรองจึงมีความสำคัญในฐานะเครื่องดำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติให้มั่นคง เพราะเป็นงานเขียนที่สะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทย ทั้งนี้งานเขียนร้อยกรองไทยมีหลายประเภท วิเชียร เกษประทุม (2550) จำแนกร้อยกรองเป็น 5 ประเภทใหญ่ ได้แก่ ร่าย โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน พระยาอุปกิตศิลปสาร (2539) แสดงความเห็น ว่า “ร่าย” เป็นคำประพันธ์ที่เก่าแก่ที่สุดของไทยมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย รองลงมาคือ “โคลง” และ คำประพันธ์ที่ปรับปรุงขึ้นภายหลังสุดคือ “กลอน” โดยคำประพันธ์เหล่านี้ต่างมีรูปแบบ รวมถึงข้อบังคับทางฉันทลักษณ์ที่แตกต่างรวมถึงมีบางส่วนที่คล้ายคลึงกัน เช่น กลอน กับ กาพย์ เป็นคำประพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของการลงสัมผัสระหว่างวรรคและบท แต่จะไม่เน้นบังคับใช้คำครุ ลหุ เหมือนอย่างในฉันท์ หรือ คำเอก คำโท อย่างในโคลง

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการตระหนักและให้ความสำคัญกับการสืบสาน และอนุรักษ์ คำประพันธ์ไทยมิให้เลือนหายไปจากสังคม ด้วยการบรรจุเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับร้อยกรองไทยไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา โดยกำหนดมาตรฐาน ท 4.1 ว่า “ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของ

ภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาของภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ให้นักเรียนทุกช่วงชั้นสามารถแต่งบทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ ได้ เช่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ระบุว่า ข้อ 6 สามารถแต่งบทร้อยกรองโคลงสี่สุภาพได้ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ข้อ 4 สามารถแต่งบทร้อยกรองประเภท กาพย์ กลอน และโคลงได้ (พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์, 2558)

นอกจากการให้ความสำคัญกับการเรียนร้อยกรองไทยในระดับมัธยมศึกษาแล้ว ในระดับอุดมศึกษาก็ให้ความสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีการบรรจุวิชาการประพันธ์หรือร้อยกรองไว้ในโครงสร้างรายวิชา ซึ่งแต่ละหลักสูตรมีการปรับชื่อรายวิชาให้แตกต่างกันออกไป อาทิ ร้อยกรองไทย การประพันธ์ร้อยกรองไทย กวีนิพนธ์ไทย การแต่งคำประพันธ์และอ่านทำนอง ร้อยแก้ว ร้อยกรองไทย ฯลฯ เมื่อพิจารณาขอบข่ายของคำอธิบายรายวิชาพบว่ามีความสอดคล้องกันในเรื่องของการศึกษาในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ตั้งแต่ ความหมาย ความเป็นมา ประเภท ลักษณะของร้อยกรองตลอดจนการฝึกปฏิบัติแต่งคำประพันธ์ไทยประเภทต่าง ๆ อนึ่ง การที่หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เปิดสอนรายวิชาร้อยกรอง ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย พ.ศ. 2554 ที่ระบุว่า เนื้อหาสาระสำคัญของสาขาวิชาภาษาไทย ต้องประกอบด้วยวิชาอย่างน้อย 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาภาษาไทย และภาษาศาสตร์ กลุ่มวิชาการใช้ภาษา กลุ่มวิชาวรรณคดีไทย กลุ่มวิชาภาษาและวรรณกรรม ที่สัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งวิชาร้อยกรองหรือการประพันธ์จัดอยู่ในกลุ่มวิชาวรรณคดี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) จากนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ สะท้อนให้เห็นถึงการตระหนักรู้ในคุณค่าของวิชาดังกล่าวที่ต้องอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป ผ่านการจัดการศึกษา

หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาทางภาษา ตลอดจนทั้งสนองนโยบายการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จึงเปิดสอนรายวิชา “ร้อยแก้วร้อยกรองไทย” (3010106) ซึ่งเป็นวิชาเอกบังคับ โดยผู้วิจัยรับผิดชอบสอน

ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จัดการเรียนการสอนทั้งในรูปแบบทฤษฎีและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติแต่งคำประพันธ์ไทยทุกประเภท พบว่าโคลงสี่สุภาพ เป็นคำประพันธ์ที่พบลักษณะข้อผิดพลาดด้านการแต่งคำประพันธ์มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการใช้คำ การสัมผัส หรือการวางจำนวนคำไม่ตรงตามแบบแผนฉันทลักษณ์และอีกหลายประเด็น ดังตัวอย่าง

แผนผังคำประพันธ์โคลงสี่สุภาพ	คำประพันธ์โคลงสี่สุภาพตัวอย่าง
	จินดาซื้อนี้ หนักแบ่น ไม่ยอthonขัน ข่งสู้ รู้หน้าที่ถึงมั่น ทางผ่าน (ยากเย็น) เผื่อแผ่และเอื้อเพื่อ นามนี้ ใจดี

จากตารางข้างต้นแสดงการเปรียบเทียบแผนผังโคลงสี่สุภาพกับข้อมูลการวิจัยบางส่วน พบข้อผิดพลาดหลายประเด็น อาทิ การใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของคำประพันธ์ กล่าวคือ จากตัวอย่างปรากฏ คำว่า “นาม” ในวรรคที่ 2 บาทสุดท้าย ซึ่งเป็นตำแหน่งบังคับของคำเอก จึงควรหาคำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกมาแทนที่เพื่อให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การประพันธ์ และต้องพิจารณาความสัมพันธ์ทางความหมายที่เกี่ยวข้องในวรรคนั้นด้วย นอกจากนี้ยังพบข้อผิดพลาดด้านการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ ซึ่งเป็นตำแหน่งของคำที่ไม่มีวรรณยุกต์กำกับ โดยมีกฏว่า คำที่ 7 ของบาทที่ 1 และคำที่ 5 ของบาทที่ 2 และ 3 ห้ามใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ แต่จากตัวอย่างมีการใช้คำที่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งดังกล่าว คือคำว่า “แน่น” “ขัน” และ “มั่น” ทั้งนี้ยังปรากฏการใช้คำสัมผัสระหว่างวรรคไม่เหมาะสม คือคำว่า “สู้” ใน บาทที่ 2 วรรคหลัง และ คำว่า “เพื่อ” ในวรรคแรก บาทที่ 4 ตำแหน่งที่คำทั้งสองปรากฏเป็นตำแหน่งบังคับที่เชื่อมสัมผัสระหว่างวรรค โดยมีหลักว่า สัมผัสระหว่างวรรคต้องเป็นสัมผัสสระเท่านั้น และถ้าหากคำเหล่านั้นสัมผัสสระ หากมีตัวสะกดก็ต้องอยู่ในมาตราเดียวกัน โดยทั้งสองคำสะกดด้วยสระต่างกัน คือ “สู้” สะกดด้วยสระ “อู” ส่วน “เพื่อ” สะกดด้วยสระ “เอื้อ” จากประเด็นปัญหาการแต่งโคลงสี่สุภาพที่ปรากฏ ชี้ให้เห็นว่า โคลงสี่สุภาพเป็นคำประพันธ์ที่มีความซับซ้อน และเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจให้ถ้วนถี่ ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพยังมีรายละเอียดอื่น ๆ ที่น่าสนใจ หากได้ศึกษาอย่างลุ่มลึก จะทำให้เห็นข้อผิดพลาดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการสำรวจงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า มีการศึกษาวิจัยบทร้อยกรองหลายประเด็น ทั้งในด้านการรณศิลป์ ศิลปะการใช้ภาษา รูปแบบ ลักษณะเด่น บทบาท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยทางมนุษยศาสตร์ แต่เมื่อพิจารณาการศึกษาร้อยกรองในมุมมองศึกษาศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในชั้นเรียนที่มุ่งเน้นพัฒนาแบบฝึกทักษะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การศึกษาการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาความสามารถของผู้เรียน เช่น งานของ สุปราณี นาคราช (2547) ที่ศึกษาการสร้างแบบฝึก การเขียนร้อยกรอง กาพย์สุรางคนางค์ 28 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ้านทวน จังหวัดกาญจนบุรี พิมพ์ใจ พจนสมพงษ์ (2549) การพัฒนาแบบฝึก การเขียนบทประพันธ์ในงานอาชีพสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จินดา ลาโพธิ์ (2553) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ และเทคนิคผังกราฟิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ไทย สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประไพ บรรลุ (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถแต่งกลอนสุภาพ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together) อภิชาติ ชมภูทัศน์ ชูศักดิ์ ศุภรณันท์และวิภา วิสเพ็ญ (2556) ทำวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการเรียนการสอนแต่งโคลงสี่สุภาพโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือของเคแกน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์ (2558) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกการแต่งโคลงสี่สุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนกรับใหญ่วงศ์กุลกิจพิทยาคม ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษาข้อผิดพลาดการแต่ง ร้อยกรอง ปรากฏเพียงประเด็นที่อธิบายเกี่ยวกับปัญหาข้อผิดพลาดการแต่งบทร้อยกรอง ประเภทต่าง ๆ ประกอบการศึกษาวิจัยข้างต้นเท่านั้น ซึ่งไม่ใช่ประเด็นหลักในการวิจัย อย่างไรก็ตาม ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาข้อบกพร่องการใช้ภาษาไทยในประเด็นอื่นไม่ว่าจะเป็น การฟัง การอ่าน รวมถึงการเขียน ส่วนใหญ่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนไทยและ ชาวต่างประเทศที่เรียนในประเทศไทย ในงานวิจัยนี้ขอทบทวนเฉพาะงานวิจัยที่ศึกษา ข้อผิดพลาดด้านการเขียน เพราะเกี่ยวข้องกับงานของผู้วิจัยโดยตรง งานวิจัยที่ศึกษา ข้อผิดพลาดด้านการเขียนที่พบส่วนใหญ่ศึกษาจากงานเขียนประเภทร้อยแก้ว ส่วนงาน ประเภทร้อยกรองยังไม่ปรากฏเด่นชัด เช่น งานของปิยนิธย์ เปี่ยมงาม ผกาดี ปิกมา และประสิทธิ์ ชัยเสนา (2544) ศึกษาเรื่อง การศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษา

ไทยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพิษณุโลก ปีการศึกษา 2544 ภณิดา จิตนุกูล (2551) ศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา สุริย์รัตน์ บำรุงสุข (2554) เสนอบทความวิจัยเรื่อง ข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : กรณีศึกษานักศึกษาชาวเกาหลี ธนู ทดแทนคุณ และปวีณา จันทรสุวรรณ (2559) ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ สมุทรสาคร พลขุนทรัพย์ (2559) เสนองานวิจัยเรื่อง ข้อผิดพลาดในการเขียนหนังสือราชการของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และ รมย์พร เอื้อไตรรัตน์ และนันทพร ศรีจิตติ (2562) เสนอบทความวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แม้จะไม่ปรากฏงานที่ศึกษาข้อผิดพลาดการแต่งบทร้อยกรอง แต่งานวิจัยดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาในครั้งนี้ เพราะผู้วิจัยจะนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา เพื่อนำเสนอให้เห็นข้อผิดพลาดการแต่งบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพ อันเป็นการขยายขอบเขตการวิจัยข้อผิดพลาดการใช้ภาษาในการเขียนทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น ทั้งนี้ลักษณะข้อผิดพลาดที่พบสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาร้อยแก้วร้อยกรองไทยและวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษานี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยเลือก

กลุ่มตัวอย่างเฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา
ร้อยแก้วร้อยกรองไทย (3010106) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งหมด
70 คน

ขอบเขตด้านข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ใบงานการฝึกปฏิบัติแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาร้อยแก้วร้อยกรองไทย (3010106)
ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 70 ชุด

ขอบเขตด้านเนื้อหา

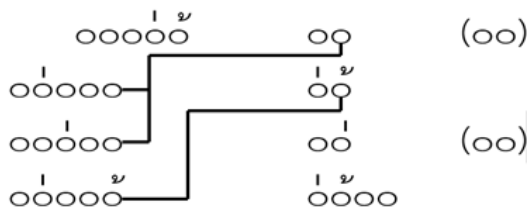
ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อการแต่งคำประพันธ์ให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 70 คน แต่งโคลงสี่สุภาพ
ในประเด็น “การแนะนำตนเอง” โดยจะมุ่งศึกษาข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพ
ในด้านลักษณะหรือระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในการแต่งคำประพันธ์

4. แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

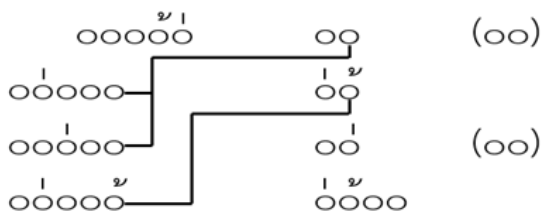
แนวคิดเกี่ยวกับการแต่งโคลงสี่สุภาพ

बारणी एवमरः (2541) กำชัย ทองหล่อ (2543) และวิเชียร เกษประทุม (2550)
อธิบายว่า โคลงเป็นคำประพันธ์ชนิดหนึ่งของไทยที่มีประวัติยาวนาน สันนิษฐานว่าเป็นของ
ภาคเหนือ ลักษณะสำคัญของโคลงคือ มีวิธีการเรียบเรียงถ้อยคำเข้าคณะ มีกำหนดตำแหน่ง
คำเอก คำโท สัมผัส คำเป็น คำตาย และคำสร้อย แต่ไม่บังคับครุ ลหุ อย่างคำประพันธ์
ประเภทอื่นที่โคลงจำแนกได้เป็น 3 ชนิดใหญ่ ได้แก่ โคลงสุภาพ โคลงดั้น และโคลงโบราณ
งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพ³ จึงนำเสนอเฉพาะแนวคิดของ
ร้อยกรองดังกล่าวเท่านั้น ซึ่งมีรูปแบบแผนผังและกฎเกณฑ์ในการประพันธ์ ดังนี้
(วิเชียร เกษประทุม, 2550 ; บุญเหลือ ใจมโน, 2555)

³ โคลงสี่สุภาพ เป็นโคลงสุภาพประเภทหนึ่ง โดยโคลงสุภาพ แบ่งออกเป็น 7 ชนิดย่อย ได้แก่ โคลงสองสุภาพ โคลงสามสุภาพ
โคลงสี่สุภาพ โคลงห้า (มณฑกคดี) โคลงตรีพืชรพรรณ โคลงจตุรพจน์ และโคลงกระทู้ อนึ่ง คำว่า “สุภาพ” ที่ปรากฏท้ายชื่อ
โคลงมีเหตุผลของการใช้คำดังกล่าว เพื่อสื่อความ ซึ่งกำชัย ทองหล่อ (2543 อ้างถึงใน วิเชียร เกษประทุม, 2550) ได้อธิบาย
ไว้ว่ารูปคำดังกล่าวสื่อความหมายในสองลักษณะด้วยกันคือ เป็นคำประพันธ์ที่ประกอบด้วยคำ หรือ ศัพท์ ไต่ ๆ ก็ได้ที่ไม่มี
รูปเครื่องหมายวรรณยุกต์กำกับอยู่ ส่วนอีกความหมาย คือ การบังคับคณะและสัมผัสอย่างเรียบ ๆ ไม่โลดโผน ซึ่งต่างจาก
คำประพันธ์ชนิดอื่น ๆ

แผนผังโคลงสี่สุภาพ 1 บท รูปแบบที่ 1

แผนผังโคลงสี่สุภาพ 1 บท รูปแบบที่ 2

1. คณะของโคลงสี่สุภาพ 1 บท มี 4 บาท บาทหนึ่งมี 2 วรรค วรรคหน้ามีวรรคละ 5 คำ วรรคหลังของบาทที่ 1, 2 และ 3 มีวรรคละ 2 คำ วรรคหลังของบาทที่ 4 มี 4 คำ รวมเป็น 30 คำ

2. สัมผัสบังคับ (สัมผัสนอก)

คำที่ 7 ของบาทที่ 1 สัมผัสกับคำที่ 5 ของบาทที่ 2 และ 3

คำที่ 7 ของบาทที่ 2 สัมผัสกับคำที่ 5 ของบาทที่ 4

3. การบังคับเอกโท

3.1 บังคับเอกใน 7 ตำแหน่ง และโท 4 ตำแหน่ง (พิจารณาในแผนผังข้างต้นทั้งสองรูปแบบ)

3.2 ตำแหน่งเอกโทในบาทที่ 1 ในวรรคหน้าสลับที่กันได้ คือ นำเอกไปไว้ในตำแหน่งที่ 5 โทไว้ในตำแหน่งที่ 4 ซึ่งใช้ได้กับโคลงทุกชนิด (พิจารณาในตัวอย่างแผนผังที่ 2 ซึ่งเป็นแผนผังที่แสดงการสลับที่ตำแหน่งเอกโทในบาทแรกวรรคหน้า)

4. คำที่ 7 ของบาทที่ 1 และคำที่ 5 ของบาทที่ 2 และ 3 ห้ามใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์

5. ห้ามใช้คำตายที่ผันด้วยวรรณยุกต์โทในตำแหน่งโท
6. ตำแหน่งโทต้องใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์โทเท่านั้น ไม่ใช่เสียงโทไม่มีวรรณยุกต์หรือวรรณยุกต์เอกแต่เสียงโท
7. คำสุดท้ายของบทห้ามใช้คำตาย และคำที่มีรูปวรรณยุกต์ ทั้งนี้เสียงที่นิยมกันว่ามีความไพเราะคือ การใช้คำที่มีเสียงจัตวาไม่มีรูป รวมถึงใช้คำที่มีเสียงสามัญก็ได้ เช่น

ธณีนีนี้	เป็นพยาน
เราก็คือศิษย์มีอาจารย์	หนึ่งบ้าง
เราผิดท่านประหาร	เราชอบ
เราบ่ผิดท่านมล้าง	ดาบนี้คืน <u>สนอง</u> ฯ

(ศรีปราชญ์)

หรือจะจบด้วยคำสามัญก็ได้ เช่น

จากมามาลือล้า	ลำปาง
บางยี่เรือราฟกลาง	พี่พร้อม
เรือแพ่งช่วงพานาง	เมียงม่าน มานา
บางบ่ปรับคำคล้อง	คล่าวน้ำตา <u>ตลอด</u>

(นิราศนรินทร์)

8. ไม่ควรใช้คำเอกโทษ โทโทษในตำแหน่งเอกโทเพราะถือว่าเป็นการมกง่ายและทำให้เสียรูปคำแม้ว่าโบราณผ่อนผันให้ใช้ได้ก็ตาม

9. คำตายใช้แทนคำเอกได้ เช่น จากตัวอย่างคำที่ขีดเส้นใต้เป็นคำตายที่อยู่ในตำแหน่งคำเอก

อย่าโทษไท่ท้าวท่วย	เทวา
อย่าโทษสถานภุฉา	ย่านกว้าง
อย่าโทษหมู่วงศ์	มิตรญาติ
โทษแต่กรรมเองสร้าง	ส่งให้เป็นเอง

(โคลงโลกนิติ)

10. หากยังไม่สิ้นกระแสความอาจเพิ่มคำสร้อยลงไปในท้ายบาทที่ 1, 3 และ 4 ได้ (ในปัจจุบันนิยมเพิ่มคำสร้อยลงในบาทที่ 4)

11. บาทแรกของโคลงสี่สุภาพนิยมย่อหน้าทุกครั้ง

จากการทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแต่งโคลงสี่สุภาพข้างต้น ผู้วิจัยจะนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ใบงานการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อวิเคราะห์ลักษณะข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพต่อไป

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยในชั้นเรียนที่มุ่งวิเคราะห์ข้อผิดพลาดการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องฉันทลักษณ์และการแต่งโคลงสี่สุภาพ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาร้อยกรองและงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาหรือข้อผิดพลาดด้านการเขียนภาษาไทยของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ

2. วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากใบงานที่มอบหมายให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติแต่งโคลงสี่สุภาพ จำนวน 70 ชุด ในหัวข้อการแนะนำตัวเอง ซึ่งผู้วิจัยมอบหมายให้ผู้เรียนแต่งคำประพันธ์จำนวน 1 บท อนึ่ง ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวอย่างข้อมูลการวิเคราะห์ที่ปรากฏในบทความอาจมีการใช้ภาษาที่บกพร่อง หรือผิดตามหลักการใช้ภาษา เนื่องจากผู้วิจัยต้องการคงความสมบูรณ์ของเนื้อหา จึงไม่ได้เปลี่ยนแปลงเนื้อความ รูปแบบและการใช้ภาษา ทั้งนี้เพื่อให้ผลการวิจัยเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจใบงานการแต่งโคลงสี่สุภาพจำนวน 70 ชุด และวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในด้านลักษณะหรือกฎระเบียบข้อบังคับในการแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ โดยในการวิเคราะห์ข้อผิดพลาด ผู้วิจัยจะวิเคราะห์หาค่าความถี่จำนวนข้อผิดพลาดที่ปรากฏในลักษณะข้อผิดพลาดแต่ละประเภทและแปรผลเป็นร้อยละ ในการหาค่าร้อยละมีวิธีการ คือ นำจำนวนความถี่ข้อผิดพลาดที่พบในแต่ละประเภทหารด้วยจำนวนความถี่ข้อผิดพลาดในภาพรวมทั้งหมด แล้วคูณด้วยจำนวนร้อยเพื่อหาค่าร้อยละ เช่น จากการศึกษาค้นข้อผิดพลาดทั้งหมด (จำนวนความถี่ข้อผิดพลาดรวมทุกประเภท) เป็นจำนวน 210 ครั้ง แบ่งเป็น ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์

ในตำแหน่งคำสุภาพจำนวน 67 ครั้ง ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง
จำนวน 46 ครั้ง ฯลฯ คิดเป็น

- ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ $67 \div 210 \times 100$
= ร้อยละ 31.90

- ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง $46 \div 210 \times 100$
= ร้อยละ 21.90

การวิเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละสามารถแสดงให้เห็นว่าข้อผิดพลาด
การแต่งโคลงสี่สุภาพรูปแบบใดปรากฏมากหรือน้อยที่สุดตามลำดับ

4. เรียบเรียงผลการวิจัย สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในรูปแบบพรรณนา
วิเคราะห์

6. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดจากใบงานการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาสาขาวิชา
ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามจำนวน
70 ชุด พบค่าความถี่ข้อผิดพลาดในภาพรวมจำนวน 210 ครั้ง สามารถจำแนกข้อผิดพลาด
การแต่งโคลงสี่สุภาพได้ใน 5 ลักษณะ เรียงลำดับตามความถี่การปรากฏข้อผิดพลาดจาก
มากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ การใช้คำสัมผัสระหว่าง
บาทไม่ถูกต้อง การใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของคำประพันธ์ การใช้คำสร้อย
ผิดจากแบบแผนการประพันธ์ และจำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์ อนึ่ง ในการพิจารณา
ข้อผิดพลาด ผู้วิจัยพิจารณาจากลักษณะที่ผิดหรือแตกต่างไปจากแบบแผนการประพันธ์
โคลงสี่สุภาพ ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

6.1 การใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่ง
คำสุภาพ ถือว่าไม่ถูกต้องตามหลักในการแต่งโคลงสี่สุภาพ กล่าวคือ โคลงสี่สุภาพเป็นร้อยกรอง
ที่มีการบังคับคำเอก คำโท ซึ่งเป็นคำที่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ อีกประการคือ การบังคับ
ตำแหน่งของคำที่ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ ซึ่งเรียกว่า “คำสุภาพ” จึงเป็นที่มาของโคลงสี่สุภาพ
และโคลงสี่สุภาพเป็นโคลงสี่สุภาพประเภทหนึ่ง โดยมีกฎว่า ในแผนผังคำประพันธ์ต้องปรากฏ

คำสุภาพในตำแหน่ง ดังนี้ คือ คำที่ 7 ของบาทที่ 1 และคำที่ 5 ของบาทที่ 2 และ 3 จากการศึกษาพบข้อผิดพลาด ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1

“อ้อมจ้ายคนชื่อนี้	งาม <u>แท้</u> (ยั้งนัก)
เป็นที่รัก <u>แนว</u>	อย่างนี้
พ่อและแม่ <u>หวง</u> แหน	เหมือนดั่ง (ดวงตา)
ห้วง <u>ฟ้ง</u> พาลูกนี้	เมื่อเจ้าถึง <u>ฝ่น</u> ”

ตัวอย่างที่ 2

“ฉัตร <u>สุดา</u> ชื่อนี้	งาม <u>ยั้ง</u>
สุจิต <u>ช่าง</u> ดีจริง	แนว <u>แท้</u>
ดา <u>ดา</u> ขด้นด้วย <u>สิ่ง</u>	เป็น <u>สุข</u>
ฉัน <u>ไม่</u> ยอม <u>พ่าย</u> แพ้	หมั่น <u>สู้</u> ทุกงาน”

จากตัวอย่างพบข้อบกพร่องด้านการใช้คำที่ปรากฏรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งบังคับ คำสุภาพ กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ 1 ปรากฏคำว่า “แท้” ในวรรคหลังหรือวรรคที่ 2 ของบาทที่ 1 และคำว่า “แนว” ในวรรคหน้าหรือวรรคที่ 1 ของบาทที่ 2 ส่วนตัวอย่างที่ 2 ปรากฏคำว่า “ยั้ง” ในวรรคหลังของบาทที่ 1 คำว่า “สิ่ง” ในวรรคหน้าของบาทที่ 3 ผู้วิจัย ตั้งข้อสังเกตว่า ข้อผิดพลาดดังกล่าวรูปศัพท์ส่วนใหญ่มีการใช้วรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ โดยวรรณยุกต์ที่ปรากฏคือ วรรณยุกต์เอกและโท ฉะนั้น เพื่อให้บทร้อยกรองสมบูรณ์ และถูกต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของการประพันธ์จึงควรหาคำที่ไม่ปรากฏรูปวรรณยุกต์มาใช้แทนในตำแหน่งดังกล่าว อนึ่ง จากการศึกษาพบความถี่การปรากฏข้อผิดพลาดด้านการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพมากที่สุดเป็นจำนวน 67 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.90 สะท้อนเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การใช้คำสุภาพในโคลง

6.2 การใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง

โคลงสี่สุภาพ 1 บท มี 4 บาท 1 บาท มี 2 วรรค โดยแต่ละวรรคจะมีการเชื่อมโยงสัมผัสนอก ซึ่งก็คือสัมผัสที่ส่งจากวรรคหนึ่ง ไปยังอีกวรรคหนึ่งของแต่ละบาทตามข้อบังคับ ทำให้คำประพันธ์มีความไพเราะ เพราะการเรียงร้อยคล้องจองของถ้อยคำทั้งนี้โคลงสี่สุภาพมีข้อกำหนดเกี่ยวกับสัมผัสนอกที่สำคัญ ได้แก่ สัมผัสตำแหน่งที่ 1 กำหนดให้คำที่ 7 ในวรรคที่ 2 หรือวรรคหลังของบาทที่ 1 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 5 ในวรรคหน้าหรือวรรคที่ 1 ของบาทที่ 2 และ 3 ส่วนสัมผัสตำแหน่งที่ 2 กำหนดให้คำที่ 7 ในวรรคหลังของบาทที่ 2 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 5 ในวรรคหน้าของบาทที่ 4 (งานวิจัยนี้ไม่กล่าวถึงสัมผัสตำแหน่งที่ 3 คือ สัมผัสระหว่างบท เนื่องจากผู้วิจัยมอบหมายให้กลุ่มตัวอย่างแต่งคำประพันธ์เพียงบทเดียว)

ผลการศึกษาพบข้อผิดพลาดการใช้คำสัมผัสระหว่างวรรคในสองลักษณะคือ ข้อผิดพลาดการใช้คำสัมผัสในตำแหน่งแรกและตำแหน่งที่ 2 โดยลักษณะข้อผิดพลาดในตำแหน่งสัมผัสทั้งสองลักษณะนี้เกิดจากการนำคำที่สะกดด้วยสระและตัวสะกดต่างกันมาสัมผัสกัน ส่งผลให้บทประพันธ์ขาดความสวยงาม ไม่ไพเราะ เพราะรูปคำไม่สัมผัสคล้องจองกัน รวมถึงไม่ถูกต้องตามแบบแผนการประพันธ์โคลง ทั้งนี้สัมผัสระหว่างวรรคในโคลง (ทุกประเภท) คือสัมผัสนอกชนิดหนึ่ง โดยสัมผัสดังกล่าวจะต้องเป็นสัมผัสสระเท่านั้น ซึ่งสัมผัสสระ คือ การนำคำที่มีเสียงสระเดียวกันมาสัมผัสกัน ถ้ามีตัวสะกดจะต้องเป็นตัวสะกดมาตราเดียวกัน (วิเชียร เกษประทุม, 2550; บุญเหลือ ใจโน, 2555) จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวเมื่อนำมาพิจารณาในกลุ่มข้อมูลพบข้อผิดพลาดหลายประเด็นดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 3

วรรณนิสาชื่อนี้	ดีเลิศ (สุดแท้)
ดูช่างสุดประเสริฐ	นั่นแล
ผู้คนยิ่งสรรเสริญ	นี่แล (ความหมาย)
ชื่อมั่งมีแน่แท้	พอดังให้บุตร

ตัวอย่างที่ 4

จินดาซื้อ	หนักแน่น
ไม่ย่อท้อจน	แข่ง
รู้หน้าที่ถึง	ทางผ่าน (ยากเย็น)
แผ้วแผ่และเอื้อ	นามนี้ ใจดี

ตัวอย่างที่ 5

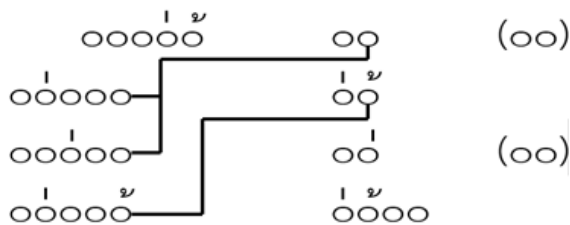
พจนานามเลิศเลื่องล้ำ	วงศ์หงส์
พิศศักดิ์ใหญ่มัน	เช่นนี้
มลพู่เฟื่องยัง	ทุกถิ่น
พาลพึงเหนือสู่	คู่ฟ้าจรดดิน

จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่า มีการใช้คำส่งสัมผัสระหว่างวรรคไม่ถูกต้อง เนื่องด้วยคำที่อยู่ในตำแหน่งที่ขีดเส้นใต้ไม่สัมผัสกันตามข้อบังคับทางฉันทลักษณ์ของโคลงสี่สุภาพ โดยการสัมผัสระหว่างวรรคเป็นสัมผัสที่มีกว่า คำ ๆ นั้นจะต้องมีสระรวมทั้งตัวสะกดในมาตราเดียวกัน แต่จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่าข้อผิดพลาดที่ปรากฏเกิดจากการใช้คำที่มีสระและพยัญชนะต่างกันในแต่ละบังคับสัมผัส ดังในตัวอย่างที่ 3 คำว่า “เสรี” สะกดด้วยมาตราแม่กง ซึ่งไม่สัมผัสกับคำว่า “เลิศ” และ “เสรี” ที่สะกดด้วยมาตราแม่กต ในขณะเดียวกัน ตัวอย่างที่ 4 พบว่า เกิดข้อผิดพลาดเพราะมีการใช้คำที่สะกดด้วยสระต่างกันคือ คำว่า “สู้” ที่สะกดด้วยสระ “อู” และ คำว่า “เพื่อ” สะกดด้วยสระ “เอื้อ” และในตัวอย่างที่ 5 พบข้อผิดพลาดในตำแหน่งสัมผัสบังคับ 2 คำ โดยคำที่ปรากฏในตำแหน่งสัมผัสบังคับจุดแรก คือคำว่า “หงส์” “คง” “ยืน” จะพบว่า คำที่สัมผัสกันถูกต้องคือคำว่า “หงส์” กับ “คง” แต่คำที่มีสัมผัสต่างไปจากคำทั้งสองคือ คำว่า “ยืน” เพราะต่างกันด้วยสระและตัวสะกด กล่าวคือ “หงส์” และ “คง” สะกดด้วยสระโอะ และมีมาตราตัวสะกดในมาตราแม่ก แต่ “ยืน” สะกดด้วยสระอี มีมาตราตัวสะกดในแม่กน นอกจากนี้ ตำแหน่งสัมผัสจุดที่ 2 ปรากฏคำว่า “นี้” กับ “คล้อง” เมื่อพิจารณาจะพบว่าทั้งสองคำนี้ไม่มีความสอดคล้องกัน เพราะ “นี้” เป็นคำที่สะกดด้วยสระอี ส่วน “คล้อง” สะกดด้วยสระอ และไม่มีตัวสะกด จากลักษณะดังกล่าวเป็นข้อผิดพลาดเพราะไม่เป็นไปตามแบบแผน

การประพันธ์โคลงสี่สุภาพ ทั้งนี้ จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการปรากฏข้อผิดพลาดดังกล่าว เป็นจำนวน 46 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.90 ซึ่งเป็นข้อผิดพลาดที่รองลงมาจากข้อผิดพลาด ด้านการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ โดยลักษณะข้อผิดพลาดด้านการใช้ คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง เป็นอีกประเด็นที่ต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องการสัมผัส ในโคลงสี่สุภาพเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและความสามารถแก่ผู้เรียนต่อไป

6.3 การใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของคำประพันธ์

โคลงสี่สุภาพเป็นร้อยกรองที่มีกฎบังคับเรื่องการใช้คำเอก คำโท ในตำแหน่ง ต่าง ๆ โดยกำหนดว่า ในโคลงสี่สุภาพ 1 บท มีคำเอกบังคับ 7 คำ คำโท 4 คำ รายละเอียด ดังแผนผังโคลงสี่สุภาพต่อไปนี้

จากแผนผังข้างต้นชี้ให้เห็นว่า “คำเอก” “คำโท” จะปรากฏในตำแหน่งที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

- “คำเอก” ปรากฏในตำแหน่งที่ 1 คือ คำที่ 4 ในวรรคแรกของบาทที่ 1
- ตำแหน่งที่ 2 คือ คำที่ 2 ในวรรคแรกของบาทที่ 2
- ตำแหน่งที่ 3 คือ คำที่ 6 ในวรรคหลังของบาทที่ 2
- ตำแหน่งที่ 4 คือ คำที่ 3 ในวรรคแรกของบาทที่ 3
- ตำแหน่งที่ 5 คือ คำที่ 7 ในวรรคหลังของบาทที่ 3
- ตำแหน่งที่ 6 คือ คำที่ 2 ในวรรคแรกของบาทที่ 4
- ตำแหน่งที่ 7 คือ คำที่ 1 ในวรรคหลังของบาทที่ 4

“คำโท” ปรากฏในตำแหน่งที่ 1 คือ คำที่ 5 ในวรรคแรกของบาทที่ 1

ตำแหน่งที่ 2 คือ คำที่ 7 ในวรรคหลังของบาทที่ 2

ตำแหน่งที่ 3 คือ คำที่ 5 ในวรรคแรกของบาทที่ 4

ตำแหน่งที่ 4 คือ คำที่ 7 ในวรรคหลังของบาทที่ 4

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มข้อมูลมีการใช้คำเอกคำโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของโคลงสี่สุภาพ โดยมากเป็นข้อผิดพลาดที่เกิดจากการไม่ใช่คำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกหรือโทในตำแหน่งบังคับ และการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกโทผิดตำแหน่ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6

วิระยาเก่งกล้า	การเรียนรู้
ใจมุ่งพาพาเพียร	หนึ่งนี้
ทั้งการอ่านการเขียน	นั่นดี
ความรู้จึงช่วยชี้	อย่าให้มัวหมอง

ตัวอย่างที่ 6 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ใช่คำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกในตำแหน่งบังคับ เนื่องจากการใช้คำว่า “ดี” ซึ่งเป็นคำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับในตำแหน่งบังคับของคำเอก ถือว่าผิดแบบแผนการประพันธ์ อีกทั้งมีการใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ผิดตำแหน่งคือคำว่า “รู้” ซึ่งเป็นคำโทในตำแหน่งของคำเอก ตัวอย่างข้อผิดพลาดในทำนองเดียวกันนี้ยังพบในตัวอย่างที่ 7 ดังจะอธิบายต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7

สุพัตราเป็นคน	กล้าหาญ
ชอบเล่นสนุกสนาน	เพื่อนพ้อง
เรียนพอเก่งประมาณ	มากไม่
ยามว่างบรรเลงร้อง	หลั่นลำพองาม

จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่ามีการใช้คำเอกคำโทไม่ถูกต้องตามแบบแผนในตัวอย่างที่ 7 มีการใช้คำว่า “เป็น” ในตำแหน่งคำเอก ทั้งนี้คำว่า “เป็น” แม้จะเป็นคำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ แต่เมื่อนำแนวคิดเรื่องคำเป็นคำตายมาพิจารณาพบว่า

คำนี้ไม่ใช่คำตาย เพราะตัวสะกดอยู่ในมาตราแม่กน คำว่า “เป็น” จึงเป็นคำเป็น และไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งคำเอกได้ นอกจากนี้ ยังพบคำว่า “คน” ในตำแหน่งคำโท ถือว่าผิด เพราะตำแหน่งดังกล่าวต้องใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์โทเท่านั้น ดังนั้น จากตัวอย่าง จึงควรรหาคำที่มีรูปวรรณยุกต์เอกหรือโทมาแทนที่คำเหล่านั้น หรือนำคำตายที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์เอกมาใช้ในตำแหน่งคำเอกแทนเพื่อให้ถูกต้องตามแบบแผน ผลการวิจัย พบความถี่การปรากฏข้อผิดพลาดด้านการใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของคำประพันธ์เป็นจำนวน 42 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20 รองลงมาจากข้อผิดพลาดด้านการใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง

6.4 การใช้คำสร้อยผิดจากแบบแผนการประพันธ์

ลักษณะเด่นประการสำคัญของคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ คือ คำที่ใช้เติมลงท้ายวรรค ท้ายบาท หรือท้ายบท เพื่อความไพเราะหรือเพื่อให้ครบจำนวนคำ ตามลักษณะบังคับ อาจใช้เป็นคำถามหรือย้ำความ เรียกว่า “คำสร้อย” คำสร้อยส่วนมากมักเป็นคำเป็น เช่น แลนา พี่เอย ฤาพี่ นาพ่อ (วัฒน์ บัญจป, 2544 ; วิเชียร เกษประทุม, 2550) ทั้งนี้ หากใจความในโคลงมีความสมบูรณ์อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องเพิ่มคำสร้อยในตำแหน่งบังคับก็ได้ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้คำสร้อยผิดจากแบบแผนการประพันธ์ใน 2 ลักษณะ คือ การวางคำสร้อยผิดตำแหน่งบังคับ และการไม่ใช้คำสร้อยตามชนบ ดังจะอธิบายต่อไปนี้

ข้อผิดพลาดด้านการวางคำสร้อยผิดตำแหน่ง เป็นการวางคำสร้อยไม่ถูกต้องตามแบบแผนบังคับ โดยมีกฎว่า คำสร้อยจะปรากฏในวรรคหลังของบาทที่ 1 และ 3 เพื่อขยายความให้สมบูรณ์และเกิดความไพเราะ แต่จากการศึกษาพบว่าการวางคำสร้อยในตำแหน่งท้ายวรรคหลังของบาทที่ 2 ดังตัวอย่างที่ 9 ปรากฏคำสร้อย “ยิ่งนัก” และตัวอย่างที่ 10 ปรากฏคำสร้อย “นั่นเอง” ในตำแหน่งท้ายบาทที่ 2 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 8

อ้อมจยคนชื่อนี้	งามแท้
เป็นที่รักแน้วน	อย่างนี้ (ยิ่งนัก)
พ่อและแม่หวงแหน	เหมือนดั่ง (ดวงตา)
หวังพึ่งพาลูกนี้	เมื่อเจ้าถึงฝัน”

ตัวอย่างที่ 9

อันพับคือชื่อนี้	ของเรา
เหมือนพ่อดังสำเนา	ที่แท้ (<u>นั่นเอง</u>)
เติบโตอย่างวัยเยาว์	เสียนี้
รูปหุ่นบอบบางแม่	อ้อมข้าวควาวหวาน

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการใช้คำสร้อยไม่ตรงตามขนบ ซึ่งในการประพันธ์โคลงมีคำสร้อยตามแบบแผน ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ เลย เทอญ นา นอ บารนิ รา ฤ เนอ ฮา แล ก็ดี แส อา เอย และเฮย คำเหล่านี้สามารถนำมาประกอบและสร้างเป็นคำสร้อยเพื่อสื่อความได้ เช่น แลนา พี่เอย ฤาพี่ นาพ่อ ในขณะที่เดียวกัน จากการวิจัย ปรากฏการใช้คำสร้อยที่ผิดไปจากแบบแผนหลายคำ ส่วนใหญ่เป็นคำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ตามทัศนะของผู้ประพันธ์ เช่น จริงแท้ จับใจ นั่นเอง ดวงตา ยิ่งนัก ยากเย็น ความหมาย สดแท้ ฯลฯ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10

คุณัญญาชื่อนี้	ลือมา
ผู้ที่มีวาจา	อ่อนน้อม
ผู้เปรียบดังจันทา	ควรคู่ (<u>จริงแท้</u>)
คนพูดไม่อ้อมค้อม	แต่ด้วยจริงใจ

ตัวอย่างที่ 11

ชูลีพรชื่อนี้	งามตา
โดยบิดรมารดา	ท่านให้
หนองแบกนี้หนา	ไพเราะ (<u>จับใจ</u>)
ง่ายจำง่ายใช้	ว่าโก๋ดีแล

คำเหล่านี้แม้ว่าจะช่วยทำให้โคลงมีใจความสมบูรณ์และไพเราะ แต่คำเหล่านี้บางคำมีลักษณะที่ขัดแย้งกับหลักเกณฑ์ของคำสร้อย เช่น กฎที่ว่าคำสร้อยมีลักษณะเป็นคำเป็น แต่จากการศึกษาพบคำว่า “จับใจ” “ยิ่งนัก” “ยากเย็น” “สดแท้” ซึ่งเป็นคำตาย

อย่างไรก็ตาม แม้การใช้คำสร้อยดังกล่าวจะไม่ถูกต้องตามกฎเกณฑ์การประพันธ์ แต่เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์ อีกทั้งยังแสดงวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การย้าความ ให้ใจความสมบูรณ์และสื่อความได้ง่าย ผลการวิจัยพบความถี่การปรากฏ ข้อผิดพลาดการใช้คำสร้อยผิดจากแบบแผนการประพันธ์เป็นจำนวน 34 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.19 รองลงมาจากข้อผิดพลาดด้านการใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของ คำประพันธ์

6.5 จำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์

คณของโคลงสี่สุภาพ 1 บท มี 4 บาท แต่ละบาทมี 2 วรรค วรรคหน้า ในทุกบาทมีคำในวรรคจำนวน 5 คำ ส่วนวรรคหลังของบาทที่ 1, 2 และ 3 มีวรรคละ 2 คำ (ไม่รวมคำสร้อย ซึ่งคำสร้อยจะมีหรือไม่ก็ได้ โดยคำสร้อยจะปรากฏท้ายวรรคหลัง ในบาทที่ 1 และ 3) ในขณะที่วรรคหลังของบาทที่ 4 มี 4 คำ รวมเป็น 30 คำ ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าในการแต่งโคลงสี่สุภาพ นอกจากจะมีลักษณะบังคับที่ชัดเจน เช่น เรื่องตำแหน่ง คำสุภาพ ตำแหน่งสัมผัส ตำแหน่งคำเอก คำโท คำสุภาพ และคำสร้อยแล้ว จำนวนคำ ในแต่ละวรรคสำคัญมาก เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับลักษณะบังคับต่าง ๆ ของโคลงดังที่กล่าวข้างต้น

ในการแต่งโคลงหรือคำประพันธ์ชนิดอื่น ๆ นักวิชาการหลายท่านกล่าวถึง พยางค์ควบคู่กับคำไว้ด้วย กล่าวคือ ในการแต่งคำประพันธ์อาจไม่จำเป็นต้องพิจารณาเฉพาะ จำนวนคำเสมอไป แต่บางครั้งสามารถนำแนวคิดเรื่องพยางค์มาเป็นกรอบในการประพันธ์ ได้ ดังตัวอย่างที่ 12 ในวรรคแรก บาทที่ 1 “สุพัตราชื่อนี้” หากพิจารณาด้วยเกณฑ์จำนวน คำ วรรคนี้ถือว่าไม่ถูกต้อง เพราะปรากฏเพียง 3 คำ คือ “สุพัตรา” “ชื่อ” “นี้” แต่หากมองในเรื่องของพยางค์ จะพบว่า ในวรรคนี้ถูกต้องตามแบบแผน เพราะเวลาอ่าน จะครบ 5 พยางค์พอดี อย่างไรก็ตามเมื่อนำเกณฑ์ด้านคำหรือพยางค์มาพิจารณา กลุ่มข้อมูลพบว่า บางตัวอย่างมีจำนวนคำไม่ตรงตามแบบแผน และไม่สามารถอ่านแยกตาม พยางค์เพื่อสื่อความได้เหมือนกับข้อความในตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยพบข้อผิดพลาด ด้านจำนวนคำเพียงเฉพาะวรรคหน้าในบาทที่ 3 และ 4 เท่านั้น โดยไม่ปรากฏข้อผิดพลาด ประเด็นดังกล่าวในวรรคอื่น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 12

สุพัตตราชื่อนี้	ไพเราะ
เปรียบดั่งวาจาเพราะ	พรั่งพร้อม
ความหมายช่างเสนาะ	ยิ่งนัก
<u>งามดั่งเพชรล้อม</u>	คำล้ำภาคภูมิ

ตัวอย่างที่ 13

ขลิพรชื่อนี้	งามตา
โดยচিতรมรดา	ท่านให้
<u>หนองแบกนี้หนา</u>	ไพเราะ (จับใจ)
<u>ง่ายจาง่ายไซ้</u>	ว่าโก้ ดีแล

จากตัวอย่างพบข้อผิดพลาดด้านจำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์ เนื่องจากตามกฎ คำในวรรคหน้าของแต่ละบาทต้องมีจำนวน 5 คำ แต่จากกลุ่มตัวอย่างปรากฏเพียงตำแหน่งละ 4 คำ ซึ่งถือว่าผิดหลักการแต่งโคลงสี่สุภาพ เช่น “งามดั่งเพชรล้อม” (เพชร) ในตัวอย่างที่ 12 และ “หนองแบกนี้หนา” “ง่ายจาง่ายไซ้” (ไซ้) ในตัวอย่างที่ 13 ข้อผิดพลาดดังกล่าวแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่จำนวนคำเป็นสิ่งสำคัญมากในการแต่งโคลง เพราะจำนวนคำเป็นส่วนที่กำหนดความไพเราะ การเรียงร้อยสัมผัสและความกระชับขัดของเนื้อความ ด้วยเหตุนี้ในการแต่งโคลงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องจำนวนคำจากการศึกษาพบความถี่การปรากฏข้อผิดพลาดด้านจำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์เป็นจำนวน 21 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10 ซึ่งเป็นข้อผิดพลาดที่พบน้อยที่สุด ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจำนวนคำในการแต่งโคลงสี่สุภาพแต่อย่างไรก็ตาม แม้จะปรากฏจำนวนความถี่ข้อผิดพลาดในลักษณะดังกล่าวไม่มากนัก แต่ก็แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนบางกลุ่มยังขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องจำนวนคำในโคลงสี่สุภาพซึ่งผู้สอนควรให้ความรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไป

7. สรุปผลและอภิปรายผล

7.1 สรุปผล

การวิเคราะห์ลักษณะข้อผิดพลาดจากผลงานการแต่งโคลงสี่สุภาพในหัวข้อการแนะนำตัวเอง จำนวน 70 ชุด ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณมนุชศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบความถี่ข้อผิดพลาดในภาพรวมจำนวน 210 ครั้ง จำแนกข้อผิดพลาดได้ใน 5 ลักษณะ เรียงลำดับตามค่าความถี่ข้อผิดพลาดที่ปรากฏในแต่ละลักษณะจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้คำที่มีรูปวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำสุภาพ พบค่าความถี่การปรากฏข้อผิดพลาดมากที่สุดเป็นจำนวน 67 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.90 การใช้คำสัมผัสระหว่างบาทไม่ถูกต้อง พบค่าความถี่จำนวน 46 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.90 การใช้คำเอกโทบังคับไม่ตรงตามข้อบังคับของคำประพันธ์ พบค่าความถี่จำนวน 42 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20 การใช้คำสร้อยผิดจากแบบแผนการประพันธ์ พบค่าความถี่จำนวน 34 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.19 และจำนวนคำไม่ครบตามฉันทลักษณ์ พบค่าความถี่น้อยที่สุดเป็นจำนวนทั้งสิ้น 21 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10 โดยลักษณะข้อผิดพลาดที่พบเป็นข้อผิดพลาดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์พื้นฐานการประพันธ์โคลงสี่สุภาพ

7.2 อภิปรายผล

โคลงสี่สุภาพ เป็นคำประพันธ์โบราณของไทยประเภทหนึ่งที่มีข้อบังคับหรือระเบียบทางฉันทลักษณ์ที่เฉพาะ และซับซ้อน จากผลการวิจัยพบข้อผิดพลาดหลายประเด็น ส่วนใหญ่เป็นข้อผิดพลาดในตำแหน่งคำสุภาพ รองลงมา คือ การสัมผัส คำเอก คำโท คำสร้อย และการวางจำนวนคำในวรรค ลักษณะข้อผิดพลาดที่ปรากฏชี้ให้เห็นว่า โคลงสี่สุภาพเป็นบทหรือกรอนที่มีแบบแผน มีกฎเกณฑ์ตายตัว หากทำความเข้าใจเคล็ดหรือแต่งผิดไปจากแบบแผนที่กำหนดอาจส่งผลให้คำประพันธ์ไม่สมบูรณ์ และเกิดข้อผิดพลาดได้ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยพิจารณาว่าสอดคล้องกับการเขียนหนังสือราชการ เพราะเป็นงานเขียนที่มีรูปแบบเฉพาะ รวมถึงมีหลักการที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนและเคร่งครัด ทั้งนี้ แม้ว่าหนังสือราชการกับโคลงสี่สุภาพจะมีความแตกต่างกัน ในแง่ที่ว่า หนังสือราชการเป็นงานเขียนความเรียงร้อยแก้ว ส่วน โคลงสี่สุภาพเป็นงานเขียนร้อยกรอง แต่งานเขียนทั้งสองประเภทต่างมีกฎข้อบังคับในการเขียนเช่นกัน สุมาลี พลชนะทรัพย์ (2559) ศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนหนังสือราชการของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มุ่งศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนหนังสือราชการใน 4 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำ การใช้ประโยค การใช้เครื่องหมายและด้านรูปแบบของหนังสือราชการ โดยเฉพาะด้านรูปแบบหนังสือราชการ สุมาลี พบข้อผิดพลาดจำนวน 11 ลักษณะ เช่น การเขียนวันที่ไม่ถูกต้อง การระบุเวลาไม่ถูกต้อง ตามรูปแบบ การวางตำแหน่งที่อยู่ส่วนราชการเจ้าของหนังสือไม่ถูกต้อง การวางตำแหน่งของวันที่ไม่ถูกต้อง การเขียนเลขที่หนังสือไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ฯลฯ จากประเด็นข้อผิดพลาดดังกล่าวทำให้เห็นว่า การเขียนหนังสือราชการเป็นงานเขียนที่นอกจากจะต้องใช้ทักษะหรือความรู้ด้านการเขียนแล้ว ความรู้เรื่องระเบียบงานสารบรรณและหลักการเขียนหนังสือราชการมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้งานเขียนถูกต้อง และสมบูรณ์ เช่นเดียวกับการแต่งโคลงสี่สุภาพ

ผู้วิจัยพิจารณาว่า ลักษณะข้อผิดพลาดที่พบจากการวิจัยไม่เพียงแสดงให้เห็นจุดบกพร่องของผู้เรียนเท่านั้น แต่ข้อผิดพลาดเหล่านั้นสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนผู้สอนเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาร้อยแก้วร้อยกรองไทย และวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้นต่อไป อนึ่ง ข้อผิดพลาดที่ปรากฏอาจมีสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการที่กลุ่มตัวอย่างขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบหรือหลักเกณฑ์การประพันธ์โคลงสี่สุภาพ ด้วยเพราะเป็น คำประพันธ์ที่เก่าแก่และอาจมีกฎเกณฑ์หรือหลักการที่เฉพาะ จึงเสนอแนวทางแก้ไขข้อผิดพลาดไว้ 3 ประการ คือ ประการแรกควรมีการเสริมสร้างและเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการประพันธ์โคลงสี่สุภาพด้วยการจัดทำใบความรู้หรือเอกสารประกอบการสอนที่อธิบายและยกตัวอย่างประกอบอย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกประเด็นข้อผิดพลาดที่พบบ่อยมาเป็นกรณีศึกษา ประการที่สองควรพัฒนาทักษะการแต่งโคลงสี่สุภาพจากแบบฝึกปฏิบัติ ซึ่งผู้สอนควรมอบหมายงานเพื่อให้ผู้เรียนฝึกแต่งโคลงสี่สุภาพจนเกิดความชำนาญ รวมทั้งต้องให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับแก้ผลงานเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจจากข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น และประการสุดท้าย คือ การปลูกฝังทัศนคติที่ดีแก่ผู้เรียนโดยเน้นย้ำความสำคัญของรายวิชาและการสืบทอดอนุรักษ์โคลงสี่สุภาพรวมทั้งร้อยกรองประเภทต่าง ๆ

นอกจากนี้ หากมองลักษณะข้อผิดพลาดที่ปรากฏในอีกแง่มุม สะท้อนเห็นความสามารถของคอนุ่นใหม่ ที่สร้างสรรค์โคลงสี่สุภาพให้มีรูปแบบแตกต่างไปจากเดิม เช่น ในประเด็น คำสร้อย จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างวางคำสร้อยผิดตำแหน่ง โดยปกติ

คำสร้อยจะปรากฏในวรรคหลังของบาทที่ 1 และ 3 แต่จากการวิจัยพบว่า มีการวางตำแหน่งคำสร้อยในวรรคหลังของบาทที่ 2 ลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ แม้จะไม่ถูกต้องตามแบบแผนแต่ก็ทำให้โคลงมีความสละสลวยและเสริมความให้บทประพันธ์น่าสนใจ ดังตัวอย่างที่ 8 ความว่า

“อ้อมจ้ยคนชื่อนี้   งามแท้
เป็นที่รักแฉ้วนแน่   อย่างนี้ (ยิ่งนัก)...”

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการประพันธ์โคลงตลอดจนทำให้เกิดสีสันในวงการประพันธ์ เพราะไม่ยึดติดกับหลักเกณฑ์พื้นฐานการแต่งโคลง ผู้วิจัยพิจารณาว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นการสืบทอดการประพันธ์โคลงรูปแบบหนึ่ง เพราะการที่สรรพสิ่งต่าง ๆ มีการพัฒนาในทิศทางใดทิศทางหนึ่งสามารถช่วยให้สิ่ง ๆ นั้นดำรงอยู่ท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันได้ เห็นได้จากภาษา ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงภาษานั้นสามารถสูญหรือตายไปได้ เช่นเดียวกับโคลงสี่สุภาพ ซึ่งเป็นโคลงโบราณของไทยที่สืบทอดต่อกันมา จวบจนปัจจุบัน

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นจุดที่ต้องได้รับการพัฒนาของนักศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้สอน หลักสูตร สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและขยายผลโดยนำลักษณะข้อผิดพลาดที่ปรากฏในผลการวิจัย ตลอดทั้งสาเหตุและแนวทางแก้ไขดังที่ได้กล่าวไว้ในอภิปรายผลไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาการแต่งโคลงสี่สุภาพแก่ผู้เรียนทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อผิดพลาดในการแต่งโคลงสี่สุภาพของนักศึกษาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาข้อผิดพลาดในการแต่งร่ายกรองประเภทอื่น ๆ

เช่น กลอน กาพย์ ร่าย ฉันท์ และขยายกลุ่มตัวอย่างให้มีหลายระดับและหลายกลุ่มมากขึ้น เช่น นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีอื่นในคณะเดียวกันหรือต่างคณะ เช่น คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อเปรียบเทียบลักษณะข้อผิดพลาดในงานประพันธ์แต่ละประเภทและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม อันจะนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. เอกสารอ้างอิง

- กำชัย ทองหล่อ. (2543). *หลักภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- จินดา ลาโพธิ์. (2553). *การพัฒนาชุดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือและเทคนิคผังกราฟิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ไทยสำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- ชูศักดิ์ ศุภนันทน์. (2549). *ร้อยแก้วร้อยกรองไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ทานตวนิช. (2558). ข้อผิดพลาดในการเขียนเชิงวิชาการ ของนิสิตสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 23(43), 1-29.
- ธนู ทดแทนคุณ ปวีณา จันทรสุวรรณ. (2559). *การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย: กรณีศึกษานักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ครั้งที่ 1. 22 มิถุนายน 2559. หน้า 750-758.*
- บารณี ถาวรข. (2541). *ลักษณะคำประพันธ์ไทย*. กรุงเทพฯ: ไทม์พริ้นติ้ง.
- บุญเหลือ ใจมโน. (2555). *การแต่งคำประพันธ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ไพโรจน์ บรรลุ. (2553). การพัฒนาความสามารถการแต่งกลอนสุภาพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค LT (Learning Together). วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปราณี นาคราช. (2547). การสร้างแบบฝึกการเขียนร้อยกรอง กาพย์สุรางคนางค์ 28 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ้านทวน จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยนิตย์ เปี่ยมงาม, ผกาวิที ปิกมา และประสิทธิ์ ชัยเสนา. (2544). รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพิษณุโลก ปีการศึกษา 2544. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- พนมศักดิ์ มนูญปรัชญาภรณ์. (2558). การพัฒนาแบบฝึกการแต่งโคลงสี่สุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกรับใหญ่ว่องกุลศกกิจพิทยาคม ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 8(1), 939-957.
- พิมพ์ใจ พจน์สมพงษ์. (2549). รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกการเขียนบทประพันธ์ในงานอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภณิดา จิตนุกูล. (2551). รายงานวิจัยเรื่อง ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีที่ 1 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา ปีการศึกษา 2550. สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- ธณยุทธ เอื้อไตรรัตน์ และนันทร ศรีจิตติ. (2562). การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พิษณุโลก: วารสาร, 15(1), 87-100.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

- วัฒนะ บุญจับ. (2544). *การอ่านทำนองร้อยกรองไทย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- วันชัย แก้วหนูนวล และภัทร์ธีรา ฉลองเดช. (2561). ลักษณะข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาไทย : กรณีศึกษาการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์*, 5(2), 1-11.
- วิเชียร เกษประทุม. (2550). *ลักษณะคำประพันธ์ไทย (ฉันทลักษณ์)*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2562, จาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/news6.php>.
- สมาลี พลขุนทรัพย์. (2559). *ข้อผิดพลาดในการเขียนหนังสือราชการของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 12. 14-15 พฤศจิกายน 2559. หน้า 1223-1224.*
- สุรียะรัตน์ บำรุงสุข. (2554). ข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวต่างประเทศ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : กรณีศึกษานักศึกษาชาวเกาหลี. *วารสารมนุษยศาสตร์ วิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 18(1), 113-126.
- อภิชาติ ชมภูทัศน์ ชูศักดิ์ ศุภรนนท์และวิณา วิสเพ็ญ. (2556). การสร้างชุดการเรียนรู้การสอนแต่งโคลงสี่สุภาพโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือของเคแกน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(2), 221-228.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2539). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.